

21. Yüzyılı Nasrettin Hoca ile Anlamak

Uluslararası Sempozyum, Akşehir / 8-9 Mayıs 2008

Prof. Dr. Osman HORATA
Açış Konuşması

Gök kubbenin altında yaşayan, farklı iklimlerdeki, farklı renklerdeki insanların, karşılaştığı zemin ve zaman karşısındaki tavırları da birbirinden farklıdır. Dünya karşısındaki bu davranış biçimleri, zamanla bir değer sistemi etrafında “maya”lanarak, asırlar içinde büyük kitleleri bir araya getiren, ortak yaşama üsluplarına yani kültürlere dönüşür.

İnsanların zihniyet yapısının oluşumunda, fitrî özelliklerinin yanında, yaşadığı zemin ve zamanın da önemli bir etkisi vardır. Kuzey ülkelerinin çetin iklim ve coğrafi koşulları altında yetişen insanlarla, güneye doğru inildikçe ılımanlaşan, ısınan, nemli iklimlerde yetişen insanların, yaşam tarzları ve zihniyet yapıları da birbirinden farklıdır.

Çetin fiziki koşullarla boğuşan insanların, soğuk, savaşçı, mücadelecı, sert mizaçlarına karşılık; bulutsuz gök kubbe altında ve bin bir çeşit bitki örtüsü içinde yaşayan Asyalıların ise, daha coşkulu ve hayal gücü kuvvetli insanlar olduğu söylenir. Aynı kıtada hatta aynı medeniyet çatısı altındaki insanların da kendilerine özgü, ayırt edici özellikleri vardır. Asya kıtasının geniş topraklarına yayılan ve asırlarca aynı medeniyet çatısı altında bir arada yaşayan Türkler, Araplar ve Farmlar arasında olduğu gibi...

Araplar, çöl ikliminin yakıcı sıcaklığı altında, hayata meydan okuyan bir manevi hava ile donanırlarken; daha yumuşak iklimde yaşayan İranlılar ise, daha sakin, duygusal ve dünyevi zevklere düşkün, Asya'nın ehl-i keyfleri olarak tanınırlar.

Peki, Türkler olarak bizim farklılığımız nedir? Çin içlerinden Akdeniz'e kadar geniş bir alana yayılan ve Orta Asya steplerinin sert, coğrafi koşullarından, sürekli güneye ve batıya doğru göç eden, Asya ile Avrupa arasında bir köprü olan Türkler ise; bu köklü tarihî tecrübeye uygun bir şekilde, hayata ibret ve tefekkür gözüyle bakan, varlığın sınırlarını keşfetmeyi amaçlayan bir özelliğe sahiptir. Bu duygu, atasözlerinden fıkralara, Keloğlan masallarından Kemal Sunal filmlerine kadar, bütün eserlere sinmiştir.

Eski Türk hakanlarının temel vasıfları olarak, bilgelik ve erdem şeklinde en özlü bir şekilde ifadesini bulan bu özellik; İslamiyetten sonra Nasrettin Hoca ile en güçlü temsilcisini yetiştirmiştir. Nasrettin Hoca, önce insanımızın gerçekleriyle özdeşleşerek toplumsal bilinç altımızın güçlü bir sözcüsü olmuş; sonra da farklı kültürlerle mensup insanlara da ulaşarak Türk kültürünün evrensel yüzlerinden biri hâline gelmiştir.

Ona mal edilen her fıkranın, ona ait olup olmadığı tartışmasını bir kenara bırakarak; bu fıkraların, derinliği ve zaaflarıyla kendimiz yani biz olduğu gerçeğini unutmadan, gereken mesajı almamız gerekmektedir. Hele hele derinlikten ve hoşgörüden yoksun tartışmaların gereksiz gerginliklere yol açtığı günümüzde; bir taraftan değişmeyen gerçeğin yüzünü hissettirirken, bir taraftan da insanların yüzünde tebessümler açtırabilecek bilgece söylenmiş sözlere her geçen gün daha fazla ihtiyaç duymaktayız.

Zaman zaman, Nasrettin Hoca tanınmaz hâle getirilmekle birlikte o, “latîfe latîf gerek” sözüne uygun, ayırıcı değil kaynaştırıcı, kırıcı değil nazik fıkralar söyleyen bir halk bilgesidir. Onda, bayağılık ve kara mizah yoktur. Onun fıkraları, başa gelene katlanmayı, güler yüzlü olmayı, her şeyi geçici dünya için fazla ciddiye almamayı telkin eden; anlamakta güçlük çekenleri eğlendiren, ince, zarif, hikmetli dersler veren bir rehberdir.

Nasrettin Hoca, bilindiği gibi sadece Türk toplulukları arasında değil, Türklerin temasta olduğu diğer kültürlerle de geçmiş bir şahsiyettir. Bugün Nasrettin Hoca fıkraların, birçok kültürde yaşamakta ve asırlardır günlük hayatımıza fıkralarıyla yön vermeye devam etmektedir. Bu, aynı zamanda toplumsal zihniyetimizin derinliği ve evrenselliğini de göstermesi açısından üzerinde önemle durulması gereken bir husustur.

Doğumunun 800. yılı sebebiyle düzenlediğimiz, “21. Yüzyılı Nasrettin Hoca ile Anlamak” başlıklı bu uluslararası sempozyumumuzda, dünyanın dört bir yanından “Dünyanın Merkezi Akşehir”e koşup gelen değerli bilim adamlarımız; küreselleşen dünyada kültürümüzün küresel yüzlerinden Nasrettin Hoca fıkralarının, evrensel boyutu, bunun sosyal ve fikrî temelleri ve 21. yüzyılda bu fıkraların yeri ve önemi üzerinde durarak, günlük hayatımıza ve geleceğimize ışık tutmaya çalışacaklardır.

Değerli konuklar,

Devlet Bakanımız sayın Prof. Dr. Mehmet Aydın, bugün toplantımızı onurlandırıp sizlere hitap edecekti. Fakat aynı saatlerde Mecliste Bakanlığıyla ilgili bir kanunun görüşülecek olması sebebiyle sempozyumumuza katılamadı. Kendileri, bu elde olmayan iptal için duyduğu üzüntüyü sizlere ifade etmemi tensip buyurarak, tebriklerini ve başarı dileklerini iletti. Bizler de, sayın Bakanımıza ilgileri için teşekkürlerimizi arz ediyoruz.

Değerli Nasrettin Hoca dostları,

Ülkemizden ve dünyanın dört bir yanından toplantımıza katılarak bilgilerinizle, katılımlarınızla bizleri onurlandırdınız. Hepinize, Düzenleme Kurulu adına en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Akşehir Belediyesinin değerli belediye başkanı sayın Dr. Mustafa Baloğlu ve Akşehir Kaymakamı sayın Kenan Çiftçi, sizleri en iyi bir şekilde misafir edebilmek için bütün imkânlarını seferber ettiler. Bu yararlı işbirliğinin gerçekleşmesinde özel ilgilerini gördüğümüz değerli Belediye Başkanımız ve Kaymakamımıza; kültürel alandaki desteklerini bu toplantıdan da esirgemeyen TİKA Başkanlığına; toplantının asıl yükünü çeken Düzenleme Kurulu üyesi arkadaşlarıma ve özellikle de bu güzel salonumuzu dolduran Akşehir'in güzel insanlarına teşekkür eder, sempozyumumuzun başarılı geçmesi dileğiyle hepinize saygılar sunarım.